

Ingezonden

Pleidooi voor het gebruik van internationaal aanvaarde terminologie: kwaliteit van communicatie

Communicatie -mondeling, schriftelijk of via internet staat en/of valt wereldwijd met helderheid van uitdrukken en met het gebruik van de juiste termen. Voor het vakgebied van laboratoriumgeneeskunde geldt dit onverminderd: de aanvragen en uitslagen van onderzoeken, patiëntenbesprekingen, wetenschappelijke discussies binnen het vakgebied enz. Met betrekking tot de gezondheidszorg en met de steeds verder voortschrijdende vervaging van grenzen geldt dit a fortiori. Recent zijn er een aantal ontwikkelingen aangekondigd die roepen om het juiste gebruik van de juiste termen als fundament voor succes. Als voorbeelden mogen dienen: de voortschrijdende elektronische verwerking van aanvragen en uitslagen (1) en het instellen van een elektronische patiëntenkaart (E-lab dossier) in Nederland en Europa (2). Het voorstel van het NVKC-bestuur om een Opleidingscommissie in te stellen (3) is een ander, saillant voorbeeld. Er wordt immers gevraagd om de inhoud van de opleiding en de kwaliteitscriteria vast te stellen. Dit betekent dat de jonge mensen die ons vakgebied willen gaan uitoefenen, geschoold worden via instructies, lezingen en colleges, via alle mogelijke communicatiemiddelen. Het zal van groot belang zijn dat zij een eenduidige terminologie voorgeschoteld krijgen, die als basis de internationaal aanvaarde terminologie heeft zoals weergegeven in ISO-documenten. Dit leerproces is weer afhankelijk van het gebruik van de juiste 'terminologie' door de '(hoog)leraren/opleiders'.

Het lijkt dan ook hoogst aanbevelenswaard dat er (op een gegeven moment) mee wordt begonnen. Het struikelblok is echter dat de internationaal aanvaarde termen ontwikkeld zijn in het Engels en dat een geautoriseerde vertaling van deze termen in het Nederlands niet bestaat. Dit is een ernstige handicap voor goede communicatie. Men zou zich kunnen overgeven aan het volledig verengelsen van het jargon binnen het vakgebied, maar hiertegen zullen toch - naar ik hoop - veel beroepsbeoefenaren bezwaar maken. Het is zaak een eenduidige terminologie te gebruiken, als wij onder collegae én in de samenspraak met de medische staven voor elkaar begrijpbaar willen blijven. En, zeker niet minder belangrijk, wat te denken van communicatie met instanties buiten onze professionele organisatie?

Als voorbeeld van verwarring van de kant van deze laatste categorie mag het volgende dienen. Recent verscheen een rapport van de Gezondheidsraad getiteld: 'Jaarbericht bevolkingsonderzoek 2007 Zelftests op lichaamsmateriaal' (4). In dit rapport komt een bijlage

voor waar de 'begrippen' worden uiteengezet. Helaas blijkt dat de Gezondheidsraad-commissie zich heeft beperkt tot het beschrijven van gebruikte termen 'voor het doel van het rapport', en hebben zij geen vertaling gegeven van de internationaal aanvaarde definities van deze termen. Het bevordert de communicatie niet; zeker niet als een dergelijk rapport een ruime verspreiding krijgt in de maatschappij.

Om tot verbetering van de kwaliteit van communicatie te komen lijkt het noodzakelijk om tot een Nederlandse vertaling te komen van de Engelse termen. Een vertaling die het fiat heeft verkregen van de beroepsgroep(en), bijvoorbeeld NVKC en NVM. Een lijst van termen in het Nederlands waar de beroepsgroepen, onderling en op lange termijn, mee vooruit kunnen en waarmee het communicatieverkeer met andere groeperingen bevordert wordt, zoals de KNMP, de NVZA, het ministerie van VWS, de aangewezen instantie ('notified body') in Nederland, KEMA, de organisatie van fabrikanten in Nederland, DIAGNED, het Nederlands Normalisatie Instituut (NEN), enz.

Het onderwerp 'terminologie' wordt vaak afgedaan als onbelangrijk, en blijkt zelden een hoge prioriteit te genieten. Toch is dit het fundament waarop wetten, beleidsnota's enz. worden gemaakt. Een pleidooi wordt hierbij gehouden om te komen tot een geautoriseerde lijst - in de Nederlandse taal - van termen die in medische laboratoria worden gebruikt.

Welke Engelstalige termen in welke documenten zijn er voorhanden en welke personen zijn de stuwende kracht erachter? Een van de pioniers en voorvechters van helder en juist denken en spreken is dr. René Dybkaer uit Kopenhagen (5). Als voorzitter van werkgroepen die zich in opdracht van CEN (TC 140) of ISO (TC 212) bezig houden met het opstellen van documenten o.a. over 'in vitro medische hulpmiddelen - meting van grootheden in lichaamsmaterialen' heeft hij een doorslaggevende invloed gehad bij het opstellen van definities van termen en op het gebruik ervan. Voor alle vakgebieden waar metingen worden verricht - de discipline metrologie - is er het document dat aangeduid wordt met 'VIM' (6); dit werd en wordt ontwikkeld onder de aegis van BIPM, Parijs. Hieraan nemen wereldwijd alle grote (beroeps)organisaties deel; de publicatie ervan wordt verzorgd door ISO, Genève. Sinds 1993 bestaat de 2e editie van VIM; in de afgelopen vijf jaar is dit document herzien en de vernieuwde editie, de 3e, is klaar. De verschijningsdatum door ISO is gepland voor maart 2008.

Op het gebied van 'in vitro diagnostische hulpmiddelen' zijn een groot aantal documenten verschenen op basis van een gezamenlijke inspanning van ISO en CEN (7 - 11). Deze documenten bevatten een lijst van de gebruikte termen en de definities ervan. In het kader van de Europese regelgeving (de zogenaamde IVD-richtlijn) zijn veel van deze CEN-documenten geharmoniseerd, d.w.z. dat zij zijn gepubliceerd in het officiële publicatieorgaan van de Europese Unie (OJEC, Official Journal of the European Communities). Hiermee is hun juridische status vastgelegd. Voorbeelden van Engelse termen in deze publicaties die vragen om vertaling in het Nederlands zijn bijvoorbeeld (alfabetische volgorde): analytical sensitivity, analytical specificity, determination, diagnostic sensitivity, diagnostic specificity, examination, interferences, interfering property, measurand, measurement, non-SI traceable, reference material, repeatability, reproducibility, sample, SI-traceable, specimen, standard, uncertainty of measurement, enz. Bewust zijn hier de termen in het Engels genoemd, daar een suggestie voor vertaling niet zomaar door één persoon kan worden voorgesteld.

Conclusie

Heldere communicatie vraagt om eenduidig gebruik van (vakjargon)termen. Indien dit wordt nagelaten, zullen er gemakkelijk misverstanden rijzen, bijvoorbeeld binnen en tussen beroepsgroep(en) en met de buitenwereld. Deze termen en hun definities zijn bekend maar vastgelegd in de Engelse taal. Er ontbreekt een geautoriseerde Nederlandstalige lijst van deze termen en hun definities, binnen het vakgebied van laboratoriumgeneeskunde. Een pleidooi wordt gehouden om te komen tot een dergelijke geautoriseerde lijst in het Nederlands.

Aanbeveling

Een kleine groep van collegae binnen NVKC en NVM, die wil ijveren voor terminologie, zou bijeengeroepen kunnen worden met de opdracht een lijst van termen en hun definities in het Nederlands op te stellen. Autorisatie zou dan kunnen volgen door de besturen van beide verenigingen, waarna ruime verspreiding zou kunnen volgen. Belangstellenden worden uitgenodigd contact op te nemen met de schrijver.

R.M. Lequin
 Diagnostics Consultancy
 Van Oldenbarneveltlaan 44
 5631 AH Eindhoven
 e-post: r.m.lequin@planet.nl

Literatuur

1. Voorlichtingsbijeenkomst 'Laboratorium codestelsels en terminologie' (LOINC/SNOMED CT) op 29 oktober 2007 te Utrecht onder auspiciën van NICTIZ - NvM - NVKC - IHE Nederland; CD-Rom.

2. NVKC e-Nieuwsbrief - E-lab dossier; mei 2007.
3. NVKC e-Nieuwsbrief - 60 jaar NVKC: *Now is the moment!* Stelling 3: De NVKC moet zo snel mogelijk een Opleidingscommissie instellen; november 2007.
4. Gezondheidsraad - Jaarbericht bevolkingsonderzoek 2007 - zelf tests op lichaamsmateriaal; Document U-1528 / WvW / ts / 757-J8; 17 december 2007.
5. Dybkaer R. An ontology on property for physical, chemical and biological systems. *Acta Pathol Microbiol Scand* 2004; 112 suppl. 117: 1-210.
6. VIM - Vocabulaire International des termes fondamentaux et généraux de Métrologie / International Vocabulary of basic and general terms in Metrology; revisie onder auspiciën van BIPM, publicatie door ISO; 3e Editie, verwacht 2008.
7. Dybkaer R. Vocabulary for use in measurement procedures and description of reference materials in laboratory medicine. *Eur J Clin Chem Clin Biochem* 1997; 35: 141-173. (een product door leden van CEN TC 140 WG 4).
8. EN ISO 15193:2002 - revisie: prEN ISO//ISO/FDIS 15193:2007: In vitro diagnostic medical devices - Measurement of quantities in samples of biological origin - Requirements for content of reference measurement procedures (publicatie verwacht in 2008).
9. EN ISO 15194:2002 - revisie: prEN ISO//ISO/FDIS 15194:2007: In vitro diagnostic medical devices - Measurement of quantities in samples of biological origin - Requirements for certified reference materials and the content of supporting information (publicatie verwacht in 2008).
10. EN ISO 17511:2003: In vitro diagnostic medical devices - Measurement of quantities in samples of biological origin - Metrological traceability of values assigned to calibrators and control materials.
11. ISO/PDTS 25680.7 (2008): Medical laboratories - Calculation and expression of measurement uncertainty.

Afkortingen

BIPM	Bureau International des Poids et Mesures / International Bureau of Weights and Measures
CEN	Comité Européen de Normalisation
DIAGNED	Diagnostica Associatie Nederland
ISO	International Organization for Standardisation
KEMA	(oorspronkelijk:) Keuring Elektrotechnisch Materieel Arnhem
KNMG	Koninklijke Nederlandse Maatschappij tot bevordering der Geneeskunst
KNMP	Koninklijke Nederlandse Maatschappij tot bevordering der Pharmacie
NEN	Nederlandse Norm (sinds 2000; daarvoor Nederlands Normalisatie-instituut)
NVKC	Nederlandse Vereniging voor Klinische Chemie en Laboratoriumgeneeskunde
NVMM	Nederlandse Vereniging voor Medische Microbiologie
NVZA	Nederlandse Vereniging van Ziekenhuisapothekers; onderdeel van de KNMP
TC	Technical Committee / Technische Commissie
VWS	(Ministerie van) Volksgezondheid, Welzijn en Sport
VIM	Vocabulaire International des termes fondamentaux et généraux de Métrologie / International Vocabulary of basic and general terms in Metrology
WG	Werkgroep (Working Group)